

Inför seminariet den 27 augusti

Det är otillfredsställande att det som skulle ha varit ett slutseminarium utöver de sedan länge färdiga delarna av avhandlingen kommer att behandla en icke-existerande och en ofärdig text, men seminariet får ses som ett arbetsseminarium. Mitt mål är att under höstens första tre månader skriva färdigt den nu oavslutade sista artikeln och samtidigt färdigställa avhandlingens kappan. Jag är därför tacksam för synpunkter på olika nivåer.

1. Den sista, nu till hälften som preliminär text skrivna artikeln, är spretig. Delen som bygger på skoledarintervjuer var för mig att ge mig in på ett nytt område där jag inte kände mig särskilt hemma och jag är därför helt enkelt osäker på om texten håller. Från allra första början skulle detta bli en delrapport om omvandlingarna av Stockholms gymnasieskola i projektet "Gymnasieskolan som konkurrensfält", inte en avhandlingstext. När den nu blev det senare, såg jag den först som ett slags introduktion eller bakgrund till artikelns senare delar, men blev mer än så, vilket gör att dess status känns oklar, liksom relationen till de följande delarna. Den ska kompletteras med mer exakta uppgifter om exempelvis elevantal och vissa källor. Kanske borde den bättre förankras i litteratur på detta område, men jag känner illa till den och är tacksam för tips.

Avsnittet som bygger på vårt gymnasierregister från ht 2001 bär också med sig sin historia från de delrapporter som gjordes i "Gymnasieskolan som konkurrensfält". En tvivelaktig aspekt är att den inte matchar det förra avsnittet som bygger på gymnasieskolans utbud av utbildningar sju år senare. En fråga jag måste ta ställning till är också om korrespondensanalysen ska vara med alls. Det tvivelaktiga i att använda enkel korrespondensanalys på detta sätt är numer klart för oss och visar sig i de svaga bidragsvärdena på den andra faktor som samtidigt ges en central roll i hela artikeln. Det enda argumentet för användningen av korrespondensanalys är jämförbarheten bakåt. Även om detta innebär mer arbete, lutar jag själv åt att kanske bara nämna att en enkel korrespondensanalys ger ett utslag som liknar tidigare analyser, och att ersätta korrespondensanalysen med ett mindre antal tabeller baserade på korstabuleringar.

Det är förstås omöjligt att ta ställning till eftersom texten saknas, men mitt stora problem i analysen av hemsidorna är metodiskt. Jag har vacklat mellan att göra denna analys mer formell, med ett slags start i textanalytiska metoder, och att skriva den på friare hand. Det förra leder till ett slags framtung text av ett slag jag själv inte är så road av, och det senare tycks när jag gör det vanskligt med tanke på att textanalysen numer är ett etablerat område. Om det blir tid på seminariet, ska jag visa några av de teman jag försöker behandla, med exempel.

Det avslutande avsnittet som bygger på elevintervjuer är mest en arbetsfråga. Det som möjligtvis bekymrar mig lite är att teman och innehåll liknar dem i tidigare artiklar.

2. För kappan, som verkligen ett stort bekymmer, ska jag under den vecka jag nu är i Laos göra ett synopsis som jag hoppas kan läggas ut på SEC:s hemsida dagarna före seminariet och bli utgångspunkt för en diskussion jag verkligen behöver om hur den ska disponeras och vad den ska innehålla. En central del i den är en litteraturöversikt, men denna måste förstås knytas till en strukturerande tanke som hämtas från de i avhandlingen ingående artiklarna. Den preliminära titeln är "Symboliskt kapital, habitus och utbildning". Men synopsis kommer till nästa helg för den som hinner läsa. Diskussionen om kappan har hög prioritet för mig.

3. Vilka artiklar ska ingå? En första tanke var att samla bara utbildningssociologiska studier av svensk utbildning. Om man bortser från texter av ren rapportkaraktär, har jag i det urval som finns samlat alla sådan jag skrivit eller varit med om att skriva sedan 1992.

Ett problem är att några av dessa kan sägas ha rapportkaraktär mer än karaktär av avhandlingstext. Jag tänker främst på den första artikeln om gymnasieskolan. Den saknar totalt referenser och inramning och den är omständlig i sin redovisning av statistiska data. Det som talar för den är att den är just en förhållandevis innehållsrik empirisk studie av gymnasieskolan före gymnasieskolereformen 1992. En annan studie av rapportkaraktär är Elisabeths och min om lärarstudenternas möte med utbildningen. Den är dock mer inramad och betydligt mindre ensidig innehållsligt med sin användning av olika slags material. Frågan är dock om de platser som avhandlingstexter.

Ett andra problem, som jag bedömer som svårt att hantera, är det repetitiva draget hos flera artiklar. Korrespondensanalysen av data om gymnasieskolan förekommer i inte mindre än tre eller fyra (ja, fem om den ska vara med i den avslutande studien) artiklar, exempelvis. Man kan försvara detta genom att säga att artiklarna är tagna som de är utan att ändras. Ändå är det starkt repetitiva intrycket svårt att värja sig mot. En möjlighet jag ser är att ta bort den andra franska artikeln, som jag skrev tillsammans med Donald och Barbro Berg, om gymnasieskolan och internationaliseringen. Det finns mycket lite i den som inte återfinns i de två andra franska artiklarna.

Ett tredje problem är om artikeln i urvalet om landsbygdens folkskollärare i Moçambique ska vara med eller inte. Denna faller ju helt utanför ramen för svensk utbildning. Argumentet för är att den med samma utbildningssociologiska perspektiv närmar sig utbildning i en helt annan kontext och att den tar upp analytiska teman som egentligen till sin natur är desamma som dem som andra artiklar behandlar. En koppling är exempelvis den till lärarutbildningen och den artikel urvalet innehåller om svenska lärarkandidaters möte med utbildningen. I grunden handlar den moçambikiska artikeln om samma strukturella förhållanden (läraryrkets intermediära position mellan en dominerande och en dominerad kultur, dess låga position i utbildningshierarkien, osv.). Därmed sammanhänger att jag skulle finna det lättare att behandla vissa centrala begrepp i artiklarna (symboliskt kapital, kulturellt kapital, habitus, strategi, struktur) om jag också kunde referera till mina afrikanska studier där dessa begrepp varit precis lika användbara som hemma.

4. En sista fråga jag brottas med är om de hoplagda texterna ska kunna bearbetas eller inte. Min ursprungliga tanke var att inte ge mig in på något sådant, eftersom det skulle bli ett jätteföretag och också innebära att bristerna – redundansen, bristen på vetenskapliga referenser och vetenskaplig inramning – skulle bli svåra att försvara. Istället skulle dessa brister kompenseras av kappan. Detta är fortfarande min hållning. I det urval som förekommer har jag dock gjort ett avsteg från denna princip, nämligen i den moçambikiska artikeln. I denna har jag skjutit in ett avsnitt från ytterligare en annan artikel som inte finns i urvalet. Det är avsnittet som bygger på en stora och i utvecklingsländer faktiskt märkliga enkät jag gjorde med praktiskt samtliga primärskolelärare i det distrikt artikeln handlar om. Avsnittet innehåller också en användning av korrespondensanalys, men på afrikanska data. Men kanske är det en ohållbar princip att ändra i de befintliga artiklarna. För dem som orkar läsa den moçambikiska artikeln tas synpunkter tacksamt emot.